

แบบฟอร์มบทคัดย่อผลงานวิชาการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา

[ ] ประเภท Oral Presentation : ☒ วิจัย [ ] R2R [ ] CQI (Clinic)  
[ ] CQI (Non Clinic) [ ] นวัตกรรมหรือสิ่งประดิษฐ์

[ ] ประเภท Photo Voice : [ ] ในสถานบริการ [ ] ในชุมชน

[ ] หนังสือ

กลุ่ม [ ] รพช. ☒ รพ.สต./ศสม./ PCU [ ] สสอ./สสจ.

ผลงานในสาขา [ ] แพทย์ [ ] ทันตแพทย์ [ ] เภสัชกรรม ☒ พยาบาล [ ] คุ้มครองผู้บริโภค  
[ ] วิทยาศาสตร์การแพทย์ [ ] การส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม  
[ ] บริหารสาธารณสุข/นโยบายสาธารณสุข/สาธารณสุขทั่วไป [ ] การแพทย์แผนไทย  
[ ] ป้องกันและควบคุมโรค [ ] อื่นๆ.....

การเสนอผลงาน [ ] ไม่เคยนำเสนอ เผยแพร่มาก่อน [ ] เคยเผยแพร่ (พัฒนาด้อยอด)

ชื่อเรื่อง การศึกษาความชุกของภาวะซึมเศร้าและปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่ป่วย  
โรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง ในเขตรับผิดชอบรพ.สต.โหละยาว

ผู้จัดทำผลงาน

ผู้จัดทำผลงาน: นางสาวชญัญภักดิ์ สิริรัตน นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

ผู้ร่วมจัดทำผลงาน : นางสาวฉวีรัตน์ เกษตรสุนทร พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

หน่วยงาน..รพ.สต.โหละยาว...อำเภอ..รัตภูมิ.....จังหวัด.สงขลา.

เบอร์โทรศัพท์มือถือ ..0884894889....E-mail ....Rattaphum211@gmail.com

เนื้อหาโดยย่อ

การศึกษาเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความชุกและปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโหละยาว ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ จำนวน 210 ราย รวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน พฤษภาคม-มิถุนายน 2566 โดยใช้แบบสอบถามจากโปรแกรมสมาร์ท.อสม. และ แบบสอบถามภาวะซึมเศร้า 2q 9q ของกรมสุขภาพจิต วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติ Chi-square test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง มีความชุกของภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 82.38 โดยมีภาวะซึมเศร้าระดับน้อยมาก ร้อยละ 80 ระดับน้อย ร้อยละ 18.57 ระดับปานกลาง ร้อยละ 0.95 ระดับรุนแรง ร้อยละ 0.48 ไม่มีปัจจัยที่สัมพันธ์ของภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ )

ผลศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาการเกิดภาวะซึมเศร้า การให้คำปรึกษา และการจัดทำโปรแกรมด้านสุขภาพจิตให้กับครอบครัวและผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่มีภาวะซึมเศร้าในระดับปานกลางถึงระดับรุนแรง และนำเสนอผลการศึกษาให้องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขทราบ เพื่อให้มีการเฝ้าระวังภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูงอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยความร่วมมือของผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข และสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุ

## แบบฟอร์มผลงานฉบับสมบูรณ์ (Full Paper) ประเภท วิจัย และ R2R

1. ชื่อเรื่อง : การศึกษาความชุกของภาวะซึมเศร้าและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง ในเขตรับผิดชอบรพ.สต.โหละยาว

### 2. ผู้จัดทำผลงาน

ผู้จัดทำผลงาน : นางสาวชญัญญัก สิริธันธน์ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ รพ.สต.โหละยาว

ผู้ร่วมจัดทำผลงาน : นางสาวฉวีรัตน์ เกษตรสุนทร พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ รพ.สต.โหละยาว

### 3. บทนำ

โรคซึมเศร้า หมายถึง ภาวะการเจ็บป่วยทางอารมณ์ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการสูญเสียผิดหวังการถูกทอดทิ้งและอาจสามารถเกิดขึ้นเองจากสภาวะรอบข้างที่เลวร้ายเช่น เจ็บป่วยเรื้อรัง ความสัมพันธ์กับคนรอบข้างหรือความเปลี่ยนแปลงในชีวิตที่เข้ามาอย่างกะทันหัน ผู้ป่วยโรคซึมเศร้านี้มักจะมีอาการหม่นหมอง หงุดหงิดง่ายขาดความสนใจต่อสิ่งรอบข้าง น้ำหนักลดลงหรือมากขึ้นอย่างรวดเร็วอ่อนเพลีย เมื่อยล้า ไม่มีเรี่ยวแรง เป็นต้น ในวัยสูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นมากมายทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ผู้ที่ไม่สามารถปรับตัว ปรับใจต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ได้ จึงมีโอกาสเกิดภาวะซึมเศร้าได้มากกว่าบุคคลวัยอื่น โดยมีรายงานว่าประมาณร้อยละ 30 ของผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปเคยมีประสบการณ์ของการมีภาวะซึมเศร้าที่รุนแรงอย่างน้อยหนึ่งครั้ง ผลวิจัยส่วนใหญ่พบว่าเพศหญิงมีอัตราการป่วยเป็นโรคซึมเศร้าได้มากกว่าเพศชาย แต่ทว่าอัตราการฆ่าตัวตายในเพศชายมีจำนวนมากกว่า ซึ่งเมื่อเพศชายเกิดอาการเครียดหรือซึมเศร้าขั้นรุนแรง พวกเขาจะมีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคหัวใจมากกว่าเพศหญิงอีกด้วย ช่วงปีที่ผ่านมาคนไทยพยายามฆ่าตัวตายชั่วโมงละ 6 คน หรือทั้งปีมากกว่า 53,000 คนและเสียชีวิตราว 4,000 คน ถือเป็นสาเหตุการตายอันดับต้นๆของไทย ข้อมูลของศูนย์โรคซึมเศร้าไทย กรมสุขภาพจิต ยังระบุว่า คนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ป่วยเป็นโรคซึมเศร้าถึง 1.5 ล้านคน โดยผู้ป่วยจำนวน 100 คน สามารถเข้าถึงการรักษาเพียง 28 คนเท่านั้น และทำให้คนไทยกว่า 70 เปอร์เซ็นต์เสียชีวิตก่อนวัยอันควร

ภาวะโรคเรื้อรังร่วมหลายโรคเป็นภาวะที่พบได้บ่อยในผู้สูงอายุมีความซับซ้อนทั้งด้านอาการความรู้สึกสบาย วิธีชีวิตเกี่ยวกับโรค ตลอดจนแนวทางการรักษาซึ่งภาวะนี้เป็นสาเหตุในความสูญเสียทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ สังคม และอารมณ์ ทั้งในระดับตัวบุคคลผู้ดูแลครอบครัวและยังส่งผลกระทบในวงกว้าง คือระดับเศรษฐกิจของชาติได้อีกด้วย ในปัจจุบันภาวะโรคเรื้อรังร่วมหลายโรคในผู้สูงอายุจึงเป็นภาวะที่น่าสนใจและมีประเด็นความท้าทายทั้งในเชิงคลินิกและเชิงวิชาการการเรียนรู้สถานการณ์ ปัจจุบันประเด็นท้าทาย และแนวทางการจัดการดูแลภาวะโรคเรื้อรังร่วมหลายโรคในผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคลากรทุกสหสาขาวิชาชีพในสถานบริการสุขภาพทุกระดับ

### 4. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความชุกของภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง ในเขตรับผิดชอบรพ.สต.โหละยาว

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง ในเขตรับผิดชอบรพ.สต.โหละยาว

### 5. แนวคิดทฤษฎีที่ใช้/ การทบทวนวรรณกรรม

#### 1. ภาวะซึมเศร้า

##### 1.1 ความหมายของภาวะซึมเศร้า

- 1.2 สาเหตุของภาวะซึมเศร้า
- 1.3 อาการและอาการแสดง
- 1.4 ระดับของภาวะซึมเศร้า
- 1.5 การวินิจฉัยโรค
- 1.6 ผลกระทบของโรคซึมเศร้า
2. แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
  - 2.1 ความหมายผู้สูงอายุ
  - 2.2 การเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุ
  - 2.3 โรคเรื้อรังในผู้สูงอายุ
  - 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ภาวะสุขภาพ
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

## 6. วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross sectional Descriptive Study) ด้วยวิธีใช้แบบประเมินเพื่อคัดกรองภาวะซึมเศร้าโดยใช้แบบคัดกรองซึมเศร้า 2 คำถามและ 9 คำถามของกรมสุขภาพจิต เป็นเครื่องมือในการศึกษา ประเมินในกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโหละยาว ตำบลควนรู อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา จำนวน 210 คน

การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิจัยข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ใช้การวิเคราะห์ทางระบาดวิทยาเพื่อหาความชุกของภาวะซึมเศร้าและ chi-square ทดสอบปัจจัยมีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้า

## 7. ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโหละยาว จำแนกตามลักษณะข้อมูลทั่วไป

| ลักษณะข้อมูลทั่วไป | จำนวน (N=210) | ร้อยละ |
|--------------------|---------------|--------|
| 1.เพศ              |               |        |
| ชาย                | 87            | 41.43  |
| หญิง               | 123           | 58.57  |
| 2.อายุ (ปี)        |               |        |
| 60-69 ปี           | 119           | 56.67  |
| 70-79 ปี           | 62            | 29.52  |
| 80 ปีขึ้นไป        | 29            | 13.81  |

Mean = 1.57 ,SD. = 0.72, Min = 1, Max = 3

### 3.จำนวนสมาชิกในบ้าน

|                                                       |               |        |
|-------------------------------------------------------|---------------|--------|
| อยู่คนเดียว                                           | 10            | 4.76   |
| อยู่มากกว่า 1 คน                                      | 200           | 95.24  |
| <hr/>                                                 |               |        |
| ข้อมูลเชิงสังคม                                       | จำนวน (N=210) | ร้อยละ |
| <hr/>                                                 |               |        |
| 4.การอยู่อาศัยหรือมีคนดูแลเมื่อเจ็บป่วย               |               |        |
| ไม่ได้อยู่คนเดียว หรือมีคนดูแลเมื่อเจ็บป่วย           | 210           | 100    |
| อยู่คนเดียว หรือไม่มีคนดูแลเมื่อเจ็บป่วย              | -             | -      |
| 5.ลักษณะที่อยู่อาศัย                                  |               |        |
| ไม่มีที่อยู่อาศัยหรือมีแต่ไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและสุขภาพ | -             | -      |
| มั่นคงแข็งแรงหรือไม่มั่นคงแต่ไม่มีผลต่อความปลอดภัย    | 210           | 100    |
| ในชีวิตและสุขภาพ                                      |               |        |
| 6.ความเพียงพอของรายได้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน        |               |        |
| ไม่เพียงพอ                                            | 22            | 10.48  |
| เพียงพอ                                               | 188           | 89.52  |

จากตารางพบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง 123 คน คิดเป็นร้อยละ 58.57 เพศชาย 87 คน คิดเป็นร้อยละ 41.43 อายุส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 60-69 ปี จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 56.67 รองลงมาอายุ 70-79 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 29.52 จำนวนสมาชิกในบ้านของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ อยู่มากกว่า 1 คน จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 95.24 อยู่คนเดียว 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.76 ส่วนใหญ่ มีความเพียงพอของรายได้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 89.52 ไม่เพียงพอ 22 คน คิดเป็นร้อยละ 10.48 ทั้งหมดมีคนดูแลเมื่อเจ็บป่วย และลักษณะที่อยู่อาศัยมั่นคงแข็งแรงหรือไม่มั่นคงแต่ไม่มีผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและสุขภาพ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 2 ความชุกของภาวะซึมเศร้าจากการคัดกรองโรคซึมเศร้าด้วย 2 คำถาม (n=210)

| การคัดกรองภาวะซึมเศร้า 2Q                             | จำนวน(คน) | ร้อยละ |
|-------------------------------------------------------|-----------|--------|
| คำตอบ"ไม่มี" ทั้ง 2 คำถามถือว่าปกติไม่เป็นโรคซึมเศร้า | 37        | 17.62  |
| คำตอบ"มี" ข้อใดข้อหนึ่งหรือทั้ง 2 ข้อ                 | 173       | 82.38  |

จากตารางพบว่า ตอบ"ไม่มี" ทั้ง 2 คำถามถือว่า ปกติ ไม่เป็นโรคซึมเศร้า จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 17.62 และ คำตอบ"มี" ข้อใดข้อหนึ่งหรือทั้ง 2 ข้อ (มีอาการใดๆในคำถามที่ 1 และ 2) หมายถึง เป็นผู้มีความเสี่ยง หรือมีแนวโน้มที่จะเป็นโรคซึมเศร้า จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 82.38 ให้ประเมินต่อด้วยแบบคัดกรองโรคซึมเศร้าด้วย 9 คำถาม

ตารางที่ 3 ความชุกของภาวะซึมเศร้าจากการคัดกรองโรคซึมเศร้าด้วย 9 คำถาม (n=210)

| การประเมินภาวะซึมเศร้า                                   | จำนวน(คน) | ร้อยละ |
|----------------------------------------------------------|-----------|--------|
| คะแนน 0-7 ไม่มีอาการหรือมีอาการของโรคซึมเศราระดับน้อยมาก | 168       | 80     |
| คะแนน 7-12 มีอาการของโรคซึมเศราระดับน้อย                 | 39        | 18.57  |
| คะแนน 13-18 มีอาการของโรคซึมเศราระดับปานกลาง             | 2         | 0.95   |
| คะแนน $\geq 19$ มีอาการของโรคซึมเศราระดับรุนแรง          | 1         | 0.48   |
| Mean = 1.22 ,SD. = 0.46, Min = 1, Max = 4                |           |        |

จากตารางพบว่า ภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง ในเขต  
รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโหละยาว พบว่าส่วนใหญ่ ไม่มีอาการหรือมีอาการของโรค  
ซึมเศร้าร้อยละ 80 รองลงมาคือ มีอาการของโรคซึมเศร้าระดับน้อย ร้อยละ 18.57 มีอาการของโรคซึมเศร้า  
ระดับปานกลาง ร้อยละ 0.95 และ มีอาการของโรคซึมเศร้าระดับรุนแรง ร้อยละ 0.48

**ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง ในเขต  
รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโหละยาว**

| ตัวแปร               | มีภาวะซึมเศร้า |        | ไม่มีภาวะซึมเศร้า |        | ค่า p |
|----------------------|----------------|--------|-------------------|--------|-------|
|                      | จำนวน(คน)      | ร้อยละ | จำนวน(คน)         | ร้อยละ |       |
| เพศ                  |                |        |                   |        |       |
| ชาย                  | 17             | 19.54  | 70                | 80.46  | 0.332 |
| หญิง                 | 25             | 20.33  | 98                | 79.67  |       |
| อายุ (ปี)            |                |        |                   |        |       |
| 60-69 ปี             | 21             | 17.65  | 98                | 82.35  | 0.547 |
| 70-79 ปี             | 14             | 22.58  | 48                | 77.42  |       |
| 80 ปีขึ้นไป          | 7              | 24.14  | 22                | 75.86  |       |
| จำนวนสมาชิกในบ้าน    |                |        |                   |        | 0.053 |
| อยู่คนเดียว          | 2              | 20.00  | 8                 | 80.00  |       |
| อยู่มากกว่า 1 คน     | 40             | 20.00  | 160               | 80.00  |       |
| ความเพียงพอของรายได้ |                |        |                   |        | 0.982 |
| ไม่เพียงพอ           | 4              | 18.18  | 18                | 81.82  |       |
| เพียงพอ              | 38             | 20.21  | 150               | 79.79  |       |

จากตาราง พบว่า ผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาล  
ส่งเสริมสุขภาพตำบลโหละยาว เพศหญิงมีภาวะซึมเศร้านานกว่าเพศชาย ร้อยละ 20.33และ 19.54  
ตามลำดับ อายุ 80 ปีขึ้นไป มีภาวะซึมเศร้านานกว่า อายุ 70-79 ปีและอายุ 60-69 ปี ร้อยละ 24.14,22.58  
และ 17.65 ตามลำดับ ผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง ที่อยู่คนเดียว หรือ อยู่มากกว่า 1  
คนในบ้าน มีภาวะซึมเศร้า เท่ากันร้อยละ 20 ความเพียงพอของรายได้ผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือ  
ความดันโลหิตสูงที่มีเพียงพอ มีภาวะซึมเศร้านานกว่า ไม่เพียงพอ ร้อยละ 20.21 และ 18.18 ตามลำดับ

ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในบ้าน ความเพียงพอของรายได้ ไม่มี  
ความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < 0.05$  )

## 8. การอภิปรายและสรุปผลการศึกษา

### 8.1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง 123 คน คิดเป็นร้อยละ 58.57 เพศชาย 87  
คน คิดเป็นร้อยละ 41.43 อายุส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 60-69 ปี จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 56.67

รองลงมาอายุ 70-79 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 29.52 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่มากกว่า 1 คน ที่บ้าน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 95.24 อยู่คนเดียว 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.76 ส่วนใหญ่มีความเพียงพอของรายได้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 89.52 ไม่เพียงพอ 22 คน คิดเป็นร้อยละ 10.48 ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีคนดูแลเมื่อเจ็บป่วย และลักษณะที่อยู่อาศัยมั่นคงแข็งแรงหรือไม่มั่นคงแต่ไม่มีผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและสุขภาพ

**8.2 ความชุกของภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง ในเขต**  
รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโหละยาว พบว่า ปกติ ไม่เป็นโรคซึมเศร้า จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 17.62 และ เป็นผู้มีความเสี่ยง หรือมีแนวโน้มที่จะเป็นโรคซึมเศร้า จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 82.38 ให้ประเมินต่อยด้วยแบบคัดกรองโรคซึมเศร้าด้วย 9 คำถาม พบว่า ส่วนใหญ่ ไม่มีอาการหรือมีอาการของโรคซึมเศร้าร้อยละ 80 รองลงมาคือ มีอาการของโรคซึมเศร้าระดับน้อย ร้อยละ 18.57 มีอาการของโรคซึมเศร้าระดับปานกลาง ร้อยละ 0.95 และ มีอาการของโรคซึมเศร้าระดับรุนแรง ร้อยละ 0.48

**8.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง ในเขต**  
รับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโหละยาว

พบว่า ผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโหละยาว เพศหญิงมีภาวะซึมเศร้ามากกว่าเพศชาย ร้อยละ 20.33 และ 19.54 ตามลำดับ อายุ 80 ปีขึ้นไป มีภาวะซึมเศร้ามากกว่า อายุ 70-79 ปี และ อายุ 60-69 ปี ร้อยละ 24.14, 22.58 และ 17.65 ตามลำดับ ผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง ที่อยู่คนเดียว หรือ อยู่มากกว่า 1 คนในบ้าน มีภาวะซึมเศร้า เท่ากัน ร้อยละ 20 ความเพียงพอของรายได้ของผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูงที่มีเพียงพอ มีภาวะซึมเศร้ามากกว่า ไม่เพียงพอ ร้อยละ 20.21 และ 18.18 ตามลำดับ

ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในบ้าน ความเพียงพอของรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของมินตรา สารรักษ์ ญณา จันทรทรง สุพรรณาชูตระกูลจิต. ที่ศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุป่วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ ) ได้แก่ ความเพียงพอของรายได้ในแต่ละเดือน ความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว (2564) ซึ่งปัจจัยที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัย คือความเพียงพอของรายได้ ที่ไม่ได้จำกัดในแต่ละเดือน และจำนวนสมาชิกในบ้านก็ไม่ได้ถามถึงความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว

## อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ใช้ แบบคัดกรองโรคซึมเศร้า 2 คำถามและแบบประเมินโรคซึมเศร้า 9 คำถาม ของกรมสุขภาพจิต พบความชุกของผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโหละยาว ร้อยละ 82.38 มีอาการของโรคซึมเศร้าระดับน้อย ร้อยละ 18.57 มีอาการของโรคซึมเศร้าระดับปานกลาง ร้อยละ 0.95 และ มีอาการของโรคซึมเศร้าระดับรุนแรง ร้อยละ 0.48 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วงศ์สิริ แจ่มฟ้า ศิริรัตน์ จำปีเรือง พิมพวรรณ เรืองพุทธ (2562) ที่พบว่า ภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ ผลการประเมินภาวะซึมเศร้า 9 คำถามของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 96.2 และมีความเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้าระดับรุนแรงน้อยที่สุด ร้อยละ 0.4 เนื่องจากผู้สูงอายุที่ป่วยเป็น

โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง นั้นส่งผลกระทบต่อทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ เช่น หงุดหงิด รำคาญใจ ที่มาจากการเจ็บป่วย หรือผลกระทบต่อทางด้านร่างกายที่ผู้สูงอายุอาจสูญเสียความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน เกิดภาวะแทรกซ้อนในอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งสิ้น ทำให้ผู้สูงอายุเกิดภาวะซึมเศร้าได้

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูง ในเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโหละยาว

เพศ จากการศึกษพบว่า เพศหญิงมีภาวะซึมเศร้ามากกว่าเพศชาย ร้อยละ 20.33 และ 19.54 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชุตินา มาลัย รุ่งทิพย์ ไชโยยิ่งยงค์ เพ็ญญา แดงด้อมยุทธ์ และ ศรีสกุล เฌิบแหลม (2562) ที่พบว่า เพศหญิงมีภาวะซึมเศร้ามากกว่าเพศชาย โดยมีภาวะซึมเศร้าอยู่ในระดับเล็กน้อยอายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ความเพียงพอของรายได้ จากการศึกษพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

### ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยนำไปใช้

1. ผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูงทุกคนควรได้รับคัดกรองภาวะซึมเศร้าจากแบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า 2 คำถาม 9 คำถาม หากพบว่าไม่มีภาวะซึมเศร้าก็ควรจะได้รับ การคัดกรองทุกปี ส่วนผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูงที่พบว่า มีภาวะซึมเศร้าแล้ว ควรได้รับการคัดกรองการฆ่าตัวตายด้วยแบบประเมินการฆ่าตัวตาย 8 คำถาม ต่อไปเพื่อประเมินความเจ็บป่วยทางจิตเวช ถ้ามีโรคซึมเศร้าให้ดูแลตามแนวทางที่กำหนดไว้ มีการให้คำปรึกษา หรือส่งต่อ ผู้ชำนาญด้านให้การปรึกษาหรือผู้ทำงานด้านสุขภาพจิตเพื่อให้การช่วยเหลือทาง สังคมจิตใจ หรือมีการส่งต่อเพื่อรับการวินิจฉัยและตรวจรักษาเพิ่มเติมที่โรงพยาบาลชุมชนหรือโรงพยาบาลทั่วไป

2. หน่วยงานด้านสาธารณสุขควรมีการรณรงค์ให้ความรู้เรื่องโรคซึมเศร้าหรือ สื่อสุขภาพจิตเรื่องโรคซึมเศร้า เช่น แผ่นพับ หนังสือ ฯลฯ ของผู้สูงอายุและการดูแลผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคเรื้อรังเพื่อลด ความพิการ คลายความกังวลต่อโรคที่เป็น รวมถึงสนับสนุนให้ครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี ในครอบครัว ลดโอกาสเกิดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

3. หน่วยงานด้านสาธารณสุข ควรนำเสนอผลการศึกษาให้องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขทราบ เพื่อให้มีการเฝ้าระวังภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่ป่วยโรคเบาหวานหรือความดันโลหิตสูงอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยความร่วมมือของผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข และสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเพิ่มตัวแปรในการศึกษา ปัจจัยอื่นๆ ในผู้สูงอายุที่หลากหลายขึ้น เช่น กลุ่มผู้สูงอายุติดสังคม ติดบ้าน ติดเตียง หรือศึกษาในรูปแบบกึ่งทดลอง เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. จัดหาโปรแกรมด้านสุขภาพจิตให้กับครอบครัวและผู้สูงอายุ ที่ป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่มีภาวะซึมเศร้าในระดับปานกลางถึงระดับรุนแรงเพื่อเป็นการติดตามและป้องกันการเกิดความคิดที่อยากฆ่าตัวตาย

### 9. เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต.แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า2q 9q8q.สืบค้นจาก [อินเทอร์เน็ต]. 2566 [เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2566].เข้าถึงได้จาก: <https://dmh.go.th>test>download>view>

กรมสุขภาพจิต.ปัญหาการฆ่าตัวตายในคนไทย ปี2565.สืบค้นจาก [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2566].เข้าถึงได้จาก: <https://suicido.dmh.go.th>

ชุดิมา มาลัยและคณะ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ ในชุมชนจังหวัดราชบุรี[อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ1 พฤษภาคม 2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://he02.tci-thaijo.org>article>download>

ประสพสุข ศรีแสนปาง . ภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ : ความลุ่มลึกในการพยาบาล[อินเทอร์เน็ต]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ1 พฤษภาคม 2566]. เข้าถึงได้จาก:<https://webopac.lib.buu.ac.th>catalog>results>

ผกามาศ เพชรพงศ์.ภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคเบาหวานใน อำเภอสรรคบุรี จังหวัดพิจิตร.2562 [เข้าถึงเมื่อ2 พฤษภาคม2566]. เข้าถึงได้จาก: <https://opacj.bsru.ac.th>

มินตรา สารระรักษ์ ญญา จันทร์ทรง สุพรรณา ชูตระกูลจิต. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่เข้ารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโพธิ์ใหญ่ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.2564 [เข้าถึงเมื่อ2 พฤษภาคม 2566]. เข้าถึงได้จาก: [https://www.ubu.ac.th.>web>files\\_up](https://www.ubu.ac.th.>web>files_up)

พรทิพย์ แก้วสว่าง.จิต. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุป่วยเป็นโรคเบาหวานในอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ.2564 [เข้าถึงเมื่อ2 พฤษภาคม 2566]. เข้าถึงได้จาก: [https://www.ubu.ac.th.>web>files\\_up](https://www.ubu.ac.th.>web>files_up)